

FEMEIA ȘI ROLUL EI ÎN FILOSOFIE

Malea Victoria

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Lucrarea „Femeia și rolul ei în filosofie” scoate la evidență femeia ca o luptătoare puternică, precum personalitățile marcante feminine care au luptat pentru locul său în filosofie. Aceste marcante personalități ce au format fundamentul filosofiei prin creațiile sale sunt: Lastenia din Mantinea și Axiotia din Fliuntea membre ale Academiei platonice, Hypatia din Alexandria-filozof și matematiciană, Ayn Rand-romanticier și filozof rus, Hannah Arendt-filozof și Simone de Beauvoir-filozof a epocii moderne. Într-un final personalitățile acestea elocvente își lasă amprenta în filosofia contemporană, prin creație, prin felul de a gândi și de a cugeta.*

Cuvinte cheie: *filosofie, femeie, personalitate, creație, libertatea, voință.*

Personalitatea feminină s-a aflat în umbra bărbatului de-a lungul secolelor fiind inferioară, ne având posibilitatea la autoafirmare. Dar treptat fiind o luptătoare, având voință și curaj, a deschis ușa către filozofie, cea mai nobilă știință, care i-a oferit femeii libertatea. Astfel femeia a îmbogățit lumea prin creațiile sale filozofice ce își au aparență și astăzi în lumea contemporană. Însă totuși ce este femeia? Anne Rice afirmă: „Femeile sunt al doilea mister al omenirii.” În opinia mea femeia înseamnă biruință, deoarece gloria și specificul ei rezidă în iubirea incomensurabilă ce o are pentru tot ce-i frumos și sfânt. Femeile sunt diferite, de aceea sunt de neînlocuit. Iubirea este combustibilul pe care-l folosesc și-l emană permanent. Devin puternice, chiar mai puternice decât bărbații când folosesc drept armă slăbiciunile pe care le au. Suntem conștienți că fără femei viața nu are sens și nici culoare. Ele sunt niște luptătoare și învingătoare pe toate fronturile vieții: învățământ, politică, economie, chiar și filosofie.

Vorbind despre rolul istoric al femeilor în filosofie întâlnim dificultăți din cauza diferențelor dintre culturi. Pentru a descoperi femeii implicate în filosofie trebuie să începem cu Grecia Antică. Este imposibil să facem afirmații despre locul femeii în Grecia Antică, deoarece diferite cetăți-state și colonii aveau obiceiuri și atitudini diferite. Statutul femeii era incontestabil inferior celui al bărbaților, chiar și în acele sicutăți grecești care adoptau o atitudine limitată. Totuși există o listă impresionantă de gânditoare autentice preocupate de filosofie, încă de la începuturile acesteia. Școala lui Pitagora admitea femeia deoarece s-au păstrat fragmente din scrierile lor. Plutarh spune că Aspasia, soția lui Pericle, era vizitată de Socrate și elevii lui. În perioada elenistă a fost cea mai remarcabilă dintr-un număr mic de gânditoare printre care Asclepigenia din Atena și Marcina din caesarea mazaca, sora lui Vasile cel Mare.

Hypatia, fiica lui Theon, astronom și matematician, profesor la Universitatea din Alexandria a reușit să impresioneze lumea cu inteligența sa. Considerată prima femeie matematician notabilă din istorie, astronom de renume, este unica care a predat idei referitoare la diferite niveluri ale realității și ale abilității omului de a le înțelege în acea perioadă. Hypatia era cea mai mare minte feminină a antichității, adept al lui Plotin care a dezvoltat neo-platonismul. Nici o lucrare nu a supraviețuit sunt cunoscute doar titlurile acestora. Hypatia este importantă din mai multe motive. Pe lângă rolul ei de profesoară populară și carismatică și de păstrătoare a gândirii antice, ea rămâne un simbol al luminii cunoașterii într-o lume prea adesea întunecată de superstiții și ignoranță, și un simbol al capacităților femeilor de a depăși chiar și în locurile și perioadele istorice în care aveau șanse minime de reușită, obstacole sociale și culturale, pentru a obține succesul intelectual. Deși depindeau de poziția socială, femeile din Grecia antică aveau mai multă libertate intelectuală decât cele din epoca medievală.

În epoca modernă timpurie întâlnim pe Mary Wollstonecraft care a scris în 1792 lucrarea “Revindecare a drepturilor femeilor” care a provocat reacții vehemente. Ea pleda pentru egalitatea femeilor cu bărbații, inclusiv pentru drepturile femeilor de a vota indicând modurile în care caracterul celor mai multe femei era format de educația aleasă de către bărbați și perpetuat de structurile sociale impuse de ei. Inegalitățile sunt create și menținute de societate, care trebuie reformată. În această lucrare menționează că bărbații și femeile sunt educați în mare măsură de opiniile și obiceiurile societății în care trăiesc. În fiecare epocă a existat un curent de opinie populară care a dominat și a dat secolului un caracter de familie. Putem menționa că pînă cînd societatea nu se va schimba, nu putem aștepta prea multe de la educație.

Cel mai mare strigăt către femei în sec XX a avut modelul feminin Simone de Beauvoir care s-a afirmat într-o poziție îndrăzneată feministă. Căci anume Simone de Beauvoir prin lucrarea sa de bază „Al doilea sex”, apărută în 1949 face un strigăt către femei, le invită pe femei „să-și ia destinul în mâini”, să manifesteze, să lupte. Astfel „Al doilea sex” devine o nouă biblie, dacă putem spune! Biblia în care descrie oprimarea masculină, inegalitățile din lumea muncii, unde femeile sunt supuse discriminărilor, hărțuielilor, concedierilor abuzive din cauza faptului că rămân însărcinate, cât și în sfera intimă, unde sunt victimele violențelor fizice și morale, lăsate gravide împotriva voinței lor. Posibil că societatea avea nevoie de o personalitate precum este Simone de Beauvoir pentru ca mai apoi să se dezvolte o societate în care bărbatul este egal femeii, iar femeia are dreptul de a-și decide propria soartă. Căci însăși femeile nu puteau rezista în societatea creată comunistă, astfel Beauvoir luptă în favoarea avortului considerând că femeia este la moment blocată în tentativele sale de depășire a sinelui, de aceea Simone de Beauvoir reprezintă pentru femei vocea lăuntrică care spune că femeia este o ființă umană egală celeilalte ființe umane, bărbatul. Printre soluțiile pe care le înaintează Beauvoir este munca remunerată a acesteia într-o lume socialistă și controlul nașterilor. Probabil aceasta a fost un imbold pentru epoca contemporană, căci astăzi descoperim femei de succes având o muncă bine plătită. Filozofia Simonei de Beauvoir a pus fundamentul legii egalitatea în drepturi, că bărbatul este egal femeii, sprijinindu-se pe egalitarismului epocii moderne. Însă nu putem afirma că societatea actuală susține ideea că femeia este dată să fie una de succes, căci majoritatea consideră că locul femeii este în sânul familie sau poate că le este frică că într-o bună zi femeia ar putea deveni superioară bărbatului... Datorită filozofiei înaintată de Simone de Beauvoir anul 1975 este declarat „Anul Femeii”, cea mai puternică și nobile ființe. Treptat aceste chipuri feminine au putut dezvolta o filozofie a vieții, inițial descriind situații discriminatorii apoi afirmându-se ca personalități puternice, luptătoare pentru libertate, pentru propria sa afirmare. În concluzie putem afirma că astăzi Femeia nu mai este sexul slab, ci este cel mai nobil dintre cele două, prin puterea sa de sacrificiu, de suferință în tăcere, de umilință, credință și cunoaștere, deoarece cine dacă nu femeia ar putea învinge prin puterea gândirii, prin voința și tăria de caracter, cred că de aceea rolul ei rămâne primordial de-a lungul secolelor.

Un romancier și filozof rus controversat, este Ayn Rand. Cea care a dezvoltat o filozofie a individualismului numită Obiectivism (o filozofie a vieții pe pământ). Succesul ca filozof o descoperim în operele: Fountainhead în 1935 și Atlas Shrugged -1957, în care stabilește elementele esențiale ale noii sale filozofii privind “rațiunea, individualismul și capitalismul”, căci doar datorită rațiunii omul poate cunoaște realitatea obiectivă și aceasta are loc individual. La fel ea a avut curajul și a ridicat problema moralității egoismului rațional, care o abordează pe deplin în creațiile sale. Între timp, Atlas Shrugged va deveni un succes, unde pune în discuție teme ca imoralitatea și mizantropia, va scandalizată în special de ostilitatea vădită a romanului la adresa religiei. Însă a fost apreciat romanul de elitele lumii business-ului, deoarece meseria lor era descrisă drept una nobilă și virtuoasă, probabil să nu fost descrisă așa, apoi nu apreciau romanul drept unul de succes. În pofida faptului că romanul atrăgea prin romantismul lui extrem, prin filozofia accesibilă, ca și prin respingerea convențiilor și autorității tradiționale. O personalitate feminină care la fel a jucat un rol în filozofia modernă este Hannei Arendt, care prin cercetările și lucrările ilustrează o pasiune intensă pentru gândire, abordând două mari și dificile teme ale epocii postbelice: totalitarismul și antisemitismul. Probabil că dorința de a scoate la iveală a nedreptăților ce aveau loc împotriva evreilor, precum și discriminările, i-au dat forțe de a descrie realitatea crudă. A fost o evreică inteligentă, s-a prezentat drept o excelentă și autentică filosof în Opera sa de vază „Originile totalitarismului” 195. A analizat la gradul cel mai amănunțit mecanismele care au făcut posibilă instaurarea unor regimuri totalitare, fasciste sau comuniste, precum și a consecințelor anti umane pe care le generează. În pofida riscului căci era însăși o evreică a putut spune lumii întregi legile crude a totalitarismului și antisemitismului, căci cred că mulți din societatea actuală nu ar avea curajul de a proceda astfel precum această inteligentă doamnă. Doar în prelegerile publicate sub titlul „Viața cugetării” descoperim îngrijorarea Hannei Arendt prin neputința filosofiei de a influența în bine acțiunile oamenilor

Bibliografie:

1. Kunzman P, Burkard F-P., Weindmann F, Atlas de filozofie. București 2004.
2. Simone de Beauvoir Al 2-lea sex, ,vol. 1. Polirom 2008.
3. Din istoria gândirii filozofice, partea II, Chișinău 1999.